

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 13 mars 1890 kl. 12 midd.

Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Med anledning af en inom Andra Kammarerna af herr Jöns Andersson i Örstorp väckt motion n:o 51 har Andra Kammarerna tredje tillfälliga utskott i sitt utlåtande n:o 1 hemställt,

»att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes, efter föregående utredning, taga i öfvervägande, huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna, till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd, ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunna blifva enskilda samhällsmedlemmar tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som af omständigheterna må finnas påkallad.»

Bland de skäl, som härför anförts, har utskottet erinrat om:

att vid 1881 års riksdag inom Andra Kammarerna af dåvarande presidenten K. J. Berg väckts en motion, deruti denne, med framhållande af att, med undantag af assurerade postförsändelser och å jernväg till befordran inlemnadt gods, för hvilka försändelser staten iklädt sig ansvarighet äfven för det fall, att de genom vederbörande tjänsteman förskingras eller förstöras, det icke åläge statsmagten någon rättslig förbindelse att godtgöra

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band 2 Häft.

skada eller förlust, som af dess tjenare genom felaktig embetsförvaltning kunde enskild samhällsmedlem tillskyndas, samt i öfrigt med åberopande af hufvudsakligen samma skäl, hvarpå jemväl nu föreliggande motion grundats, föreslagit en skrifvelse från Riksdagen till Kongl. Maj:t af nästan alldeles enahanda innehåll, som den nu föreslagna;

att Andra Kammarens dåvarande andra tillfälliga utskott öfver nämnda motion afgifvit utlåtande af innehåll, att utskottet funne de för bifall till motionen anförda skäl vara i allo väl grundade och beaktansvärda; att sålunda statens skyldighet att i sista hand i viss mån ansvara för de förluster och lidanden, som genom dess tjenares förvällande under tjensteutföring tillskyndades enskilde samhällsmedlemmar, vore en sanning, som lika litet kunde bestridas, som att en betänkelig brist i rättstillståndet förefunnes der, hvarest sådant icke vore genom lag bestämdt; att om det äfven måste medgifvas, att den ansvarsskyldighet, som motionären önskade pålägga statsverket, en eller annan gång skulle komma att för detsamma medföra förluster och uppoffringar, särdeles stort afseende härför dock ej torde böra fastas, emedan fördelarne af ett fullt betryggadt rättstillstånd uti ifrågasvarande afseende måste både för samhället i dess helhet och för hvarje dess medlem blifva så stora, att de mer än motvägde den risk för statskassan, som af den ifrågasatta ansvarsskyldigheten kunde blifva en följd, samt att, om man härtill finge antaga, att uti den framställning, som, efter motionärens förslag, efter noggrann utredning af saken, komme att för Riksdagen framläggas, gräuserna för statsverkets ansvarsskyldighet noga utstakades och nödiga bestämmelser infördes till dess skyddande mot tjenstemännens missbruk å ena sidan samt mot obefogade ersättningsanspråk från enskilda samhällsmedlemmar å den andra, faran af en sådan lagbestämmelse, som den motionen afsåge, icke torde blifva större, än att man lugnt kunde underkasta sig densamma; och hade utskottet, på dessa skäl, hemställt, att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t aflåta en så beskaffad skrifvelse, som den motionären föreslagit;

att denna hemställan blifvit af båda kamrarne utan votering godkänd och skrifvelse i öfverensstämmelse dermed aflåtits till Kongl. Maj:t i ärendet den 13 april 1881;

att, enligt derom meddelad uppgift i justitieombudsmannens vid 1885 års riksdag afgifna embetsberättelse, ifrågasvarande ärende den 15 november 1884 i statsrådet anmälts, dervid beslutats, att skrifvelsen ej skulle föranleda annan åtgärd, än att inom justitiedepartementet skulle utarbetas förslag till föreskrifter dels angående ersättningar i händelse af olycksfall vid jern-

vägstrafik och *dels* rörande ersättning till oskyldigt häktade eller till frihetsstraff dömd samt;

att i följd häraf den 12 mars 1886 utfärdats särskilda lagar *dels* angående ansvarighet för skada i följd af jernvägsdrift, *dels ock* angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade eller dömd.

Efter anmärkande häraf har utskottet i fråga om den nu föreliggande motionen anfört följande:

Genom de af förra motionen sålunda föranledda lagar har emellertid det anmärkta och äfven af Riksdagen erkända behovet af lagstiftning till åstadkommande af enskild persons säkerhet mot skada och förlust, som honom kan tillskyndas ej allenast derigenom, att statens embetsmän förskingra penningar eller värdehandlingar, som de å tjenstens vägnar emottagit eller omhänderhafva, utan äfven genom felaktig embetsförvaltning i öfrigt, icke blifvit afhjelpat; och finner utskottet särskildt det vara i hög grad obilligt, att statens medborgare till följd af statens egna lagar nödsakas att under vissa förhållanden, hvilka blifvit i motionen närmare angifna, för bevarande af sin lagliga rätt, till exekutiva myndigheter aflemna penningar eller värdepapper, utan att staten ikläder sig något som helst ansvar, för den händelse dessa genom oredligt eller vårdslöst förhållande å myndighetens sida skulle gå förlorade.

Enär alltså de här ofvan uppgifna skäl för behovet af en lagstiftning i motionens syfte, hvilka redan af 1881 års Riksdag åberopas, enligt utskottets åsigt fortfarande egde full giltighet, hade utskottet i full öfverensstämmelse med motionen hemställt om afåtande af ofvan omförmälda skrifvelsen.

Sedan Andra Kammaren bifallit denna hemställan, har ärendet af Första Kammaren hänvisats till dess andra tillfälliga utskott; och får utskottet, som med anledning häraf till behandling förehaft detsamma, anföra, att utskottet i allo delar de åsigter, som af medkammarens utskott i dess utlåtande uttalats, och vill för sin del endast erinra, att, då den af 1881 års Riksdag afåtna skrifvelsen varit af alldeles enahanda innehåll som den af Andra Kammaren nu beslutade, men likväl allenast föranledt åtgärder, som haft till följd utfärdande af de båda lagarna angående skada i följd af jernvägs drift och ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade och dömd, ehuru nämnda åtgärder så mycket mindre kunna anses tillfyllestgörande för vinnande af det med samma skrifvelse afsedda ändamål, som någon säkerhet derigenom ej vunnits för de medel och värdehandlingar, som enskilda personer äro nödsakade att under vissa förhållanden till statens embetsmän

öfverlemna och i hvilket afseende bestämmelser till undvikande af skada och förlust för den enskilde synes utskottet i första rummet erforderliga, det ifrågasatta skrifvelseförslaget förthy torde böra till skilnad från den förut aflättna skrifvelsen innehålla uttalande om önskvärdheten af att *yttre* åtgärder, än som af sistnämnda skrifvelse föranledts, måtte varda i ofvan angifna syfte vidtagna.

Utskottet får sålunda hemställa, det Första Kammaren ville på så sätt biträda Andra Kammarens beslut, att den för sin del beslutar,

att Riksdagen i skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:t täcktes, efter föregående utredning, taga i öfvervägande, huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna, utöfver hvad i sådant afseende redan finnes stadgadt, till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd, ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunna blifva enskilde samhällsmedlemmar tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som af omständigheterna må finnas påkallad.

Stockholm den 27 februari 1890.

På utskottets vägnar:

SIGFRID WIESELGREN.